

НАСТАВНОМ И НАУЧНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата Бошка М. Дробњака

Одлуком Наставног и научно-уметничког већа Факултета бр. 01-582/2.4.2 од 24.04.2023. године, именовани су чланови Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Бошка М. Дробњака под насловом:

АВАНГАРДНЕ АРХИТЕКТОНСКЕ ПРАКСЕ: ЕКСПЕРИМЕНТ КАО ЕСТЕТИЧКА И ПОЛИТИЧКА КАТЕГОРИЈА

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1 Хронологија одобравања и израде дисертације

Кандидат је школске 2016/2017. године уписао студијски програм Докторских академских студија – Архитектура (усмерена настава и ужа научна област истраживања: Архитектура и урбанизам).

На основу члана 106. Статута Универзитета у Београду - Архитектонског факултета („Сл. билтен Факултета”, бр. 119/18 и 126/21), а у вези са чланом 28. и чланом 29. Правилника о докторским студијама („Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 6. септембра 2021. године, Наставно и научно-уметничко веће Факултета је, на седници одржаној дана 13. септембра 2021. године, донело одлуку број бр. 01-1252/2-13.5 којом је образована Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Бошка М. Дробњака, мастер инжењера урбанизма и регионалног развоја, под насловом „Авангардне архитектонске праксе: експеримент као естетичка и политичка категорија“ у саставу:

- др Александар Игњатовић, председник Комисије ванредни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Марко Николић, члан Комисије доцент Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Ирена Кулетин Ђулафић, члан Комисије доцент Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Миодраг Шуваковић, члан Комисије редовни професор Факултета за медије и комуникације Универзитета Сингидунум у Београду

На основу члана 108. Статута Универзитета у Београду – Архитектонског факултета („Сл. билтен Факултета”, бр. 119/18 и 126/21), и члана 30. Правилника о докторским студијама на Универзитету у Београду – Архитектонском факултету („Сл. билтен АФ”, бр. 122/20) и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 2. новембра 2021. године, Наставно и научно-уметничко веће факултета је, на седници 29. новембар 2021. године, донело одлуку број 01-2011/2-5.2 да се Бошку М. Дробњаку, мастер инжењеру урбанизма и регионалног развоја, одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом „Авангардне архитектонске праксе: експеримент као естетичка и политичка категорија“ и да се за ментора именује др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду – Архитектонског факултета.

На лични захтев, одлуком бр. 01-2153/2-4.9 Наставног и научно-уметничког већа Факултета одржаног 17.10.2022. године, одобрен је продужетак рока за завршетак докторских академских студија, за годину дана, односно до 30. септембра 2023. године. Априла 2023. године, завршену докторску дисертацију кандидат је, уз сагласност ментора, предао на Веће докторских студија. На основу извештаја програма iThenticate, успешно пролази проверу оригиналности докторске дисертације. На основу члана 109. и члана 110. Статута Универзитета у Београду – Архитектонског факултета у Београду („Сл. билтен АФ”, бр. 119/18 и 126/21), а у вези са чланом 37. Правилника о докторским студијама Универзитета у Београду – Архитектонског факултета („Сл. билтен АФ”, бр. 122/20) и Одлуком Већа докторских студија Факултета од 10. априла 2023. године, Наставно и научно – уметничко веће Факултета је, на седници одржаној дана 24. априла 2023. године, донело одлуку број 01-582/2.4.2 да се образује Комисија за оцену и одбрану Докторске дисертације кандидата Бошка М. Дробњака, под насловом „Авангардне архитектонске праксе: експеримент као естетичка и политичка категорија“, чији је **ментор др Владимир Мако**, редовни професор Архитектонског факултета, у следећем саставу:

- др Александар Игњатовић, председник Комисије редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Зоран Ђукановић, члан Комисије редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Марко Николић, члан Комисије ванредни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Ирена Кулетин Ђулафић, члан Комисије доцент Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,

- др Миодраг Шуваковић, члан Комисије редовни професор Факултета за медије и комуникације Универзитета Сингидунум у Београду

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада образовно-научном пољу *техничко-технолошких наука*, научној области Архитектура и урбанизам, уже научне области Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа, за коју је матичан Архитектонски факултет у Београду. Ментор предметне дисертације је др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду Архитектонског факултета.

Списак радова који квалификују проф. др Владимира Мака за ментора докторске дисертације:

- *Sociological Dimension of Urban Plans: General Urban Plan of Priština from 1953*, arh. Dragutin Partonić, (Coauthor Arber Sadiki), Facta Universitatis, Series: Architecture and Civil Engineering, Vol.17, no.1 (2019), University of Niš, pp. 93-104. (ISSN 0354-4605)

- *An Islamic Numerical Interpretation of Hagia Sophia in Constantinople*, Keynote Speech, Зборник радова са 21. међународне естетичке конференције 'Possible Worlds of Contemporary Aesthetics: Aesthetics Between History, Geography and Media', Универзитет у Београду – Архитектонски Факултет, Београд 2019 (ISBN 978-86-7924-223-2) ст. 32-44.

- *The Aesthetics and Attainability of Cultural Cohesion: The Metaphorical Compositional Structure of "Oresteia" and Acropolis of Athens*, Athens Journal of Architecture, vol.5, issue 1, January 2019, Athens Institute for Education and Research, Athens, pp.99-110 (ISSN:2407-9472-DOI:10.30958/aja).

- *Lorenz Stoer and the Metaphor of Creative Power in Architecture*, Athens Journal of Architecture, vol.4, issue 1, Athens Institute for Education and Research, Athens (2018), ст.65-84 (ISSN:2407-9472).

- *Aesthetics and Perception of Mobile Reality: Architectural Prospective*, Serbian Architectural Journal, Vol.9, No.2, 2017, Универзитет у Београду – Архитектонски факултет, ст. 113-120.

- *The Aesthetics of Transformation*, Athens Journal of Architecture, vol.3, issue 3, The Athens Institute for Education and Research, Athens (2017), ст. 263-276 (ISSN: 2407-9472).

- *Aesthetics of Architectural Concept: from Metaphorical Vision to Creative Concretization*, у Зборнику радова са осме међународне конференције Architecture in Perspective, Vysoka škola banska-Technicka univerzita Ostrava, Fakulta stavebni, katedra architektury, Острава (2016), ст. 10-12 (ISBN 978-80-248-3940-0).

- *Recycling in Design for Sustainable Culture: Research and Education Philosophy*, у Зборнику радова са осме међународне конференције Architecture in Perspective, Vysoka škola banska-Technicka univerzita Ostrava, Fakulta stavebni, katedra architektury, Острава (2016), ст. 21-22 (ISBN 978-80-248-3940-0).

- *Ethics of Dwelling: Early Christian Principles of the City Life and Urban Transformation*, у: Revisions of Modern Aesthetics, part 2, Serbian Architectural Journal Vol.7, (2015), ст. 123-134 (ISSN 1821-3952).

- *Light as a Metaphor of Dwelling: A Few 20th Century Examples*, у: Architecture Anthology I: Architecture and Urban Theory, уредник Nicholas Patricios, Athens Institute for Education and Research, Athens (2015), ст. 159-170 (ISBN: 978-628-5065-82-9).

- *City, Landscape, Nature: Characters in the Aesthetic Scene of Cultivation*, у: *Nature and the City: Beauty is Taking on New Form*, уредници: Jale Erzen & Raffaele Milani, Yearbook of the International Association for Aesthetics, Vol.17, Parol no.22, Bologna (2013), ст. 123-132, (ISBN 978-88-6025-275-3).

- *Ideology and Architecture: Aesthetic Rationalism and its Cultural Response*, у: *Architecture and Ideology*, уредници: Vladimir Mako, Mirjana Roter Blagojević, Marta Vukotić Lazar, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne (2014), ст. 13-26. (ISBN (10): 1-4438-5671-1; ISBN (13): 978-1-4438-5671-3).

1.3. Биографски подаци о кандидату

Бошко Дробњак рођен је 1988. године у Београду, где је завршио основну школу (2003) и средњу Архитектонску техничку школу (2007). Основне академске студије Унутрашње архитектуре завршио је на Академији лепих уметности (2011) у класи проф. арх. Душана Тешића. Диплому Мастер инжењер урбанизма и регионалног развоја стекао је на Универзитету у Београду – Архитектонском факултету 2015. године. Школске 2016/17. уписује Докторске академске студије – Архитектура и Урбанизам на Архитектонском факултету и полаже све испите предвиђене програмом са просечном оценом 10.0. Пријаву теме докторске дисертације предаје у јуну 2021. године, а Веће научних области грађевинско-урбанистичких наука даје сагласност о прихватању теме докторске дисертације под називом „Авангардне архитектонске праксе: експеримент као естетичка и политичка категорија“ 2. новембра 2021. године.

На Архитектонском факултету учествује у настави од 2014. године на Департману за урбанизам и на Департману за архитектуру у својству студента демонстратора на основним и мастер академским студијама. У звање асистента биран је 2019. године за ужу научну област Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа на Департману за архитектуру, а реизабран 2022. године на Департману за историју и теорију архитектуре и уметности. Након оснивања Департмана за историју и теорију архитектуре и уметности, 2021. године, изабран је за секретара Департмана. Члан је више факултетских комисија и радних група за унапређење активности, квалитета и рада Архитектонског факултета. Као истраживач ангажован је у оквиру две истраживачке јединице Центра за истраживачку делатност (ЦИД) при Архитектонском факултету: Друштвено-културни контекст архитектонског стваралаштва – естетичко читање и Партиципативни урбани дизајн и партиципативна јавна уметност.

Свој рад је презентовао на изложбама, конкурсима, учешћем на домаћим и међународним конференцијама, радионицама и публикавањем научних радова у националним и међународним научним часописима. Гост је коуредник (са М. Шуваковић) једног броја финског часописа за естетику и популарну културу *Popular Inquiry: The Journal of the Aesthetics of Kitsch, Camp and Mass Culture* (Алто Универзитет, 2020), коуредник је књиге апстраката и текстова са 21. Међународног конгреса за естетику (са Н. Јанковић и М. Николић) *Proceedings of the 21st International Congress of Aesthetics, Possible Worlds of Contemporary Aesthetics Aesthetics Between History, Geography and Media* (2019), коуредник је публикације (са Н. Јанковић, М. Николић и М. Шуваковић) *100 Years of the Bauhaus – Contextualizations and Re-Contextualizations of the Bauhaus in the Yugoslav Art Space* (2019).

Рецензент је радова у међународним и националним научним и стручним часописима. Члан је домаћих и међународних организација: International Association for Aesthetics (IAA), European Architectural History Network (EAHN), The European Society for Aesthetics (ESA), International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) и секретар је Друштва за естетику архитектуре и визуелних уметности Србије (ДЕАВУС).

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Дисертација под насловом „Авангардне архитектонске праксе: експеримент као естетичка и политичка категорија“ има укупно 257 страна. Основни текст дисертације је подељен у 5 поглавља и броји 153 страна. У дисертацији је коришћено **463** референци кроз **722** фусноте. Испред основног текста дисертације налази се резиме на српском и енглеском језику и детаљан садржај. Након закључних разматрања дисертације налазе се додатни прилози: списак коришћене литературе, списак илустрација, дијаграми, биографија аутора и пратеће изјаве. Дисертација садржи 2 дијаграма, 114 илустрација.

У наставку текста је дат садржај дисертације.

САЖЕТАК	vii
ABSTRACT	ix
СПИСАК И ПОРЕКЛО ИЛУСТРАЦИЈА.....	xv

1. УВОД

1.1. Област истраживања	1
1.2. Повод истраживања	4
1.3. Проблем и предмет истраживања	5
1.4. Циљеви истраживања	5
1.5. Задаци истраживања	6
1.6. Полазне хипотезе истраживања	6
1.7. Методе истраживања	7
1.8. Структура докторске дисертације	8
1.9. Научна оправданост дисертације и очекивани резултати истраживања	8

2. ИСТОРИЈСКЕ АРХИТЕКТОНСКЕ АВАНГАРДЕ

2.1. Авангарда и модерно доба: историјски поглед	11
2.1.1. Модернизам: генеалогичка израза, смисао појма у култури, уметности и архитектури	11
2.1.2. Авангарда као преиспитивање традиције: уводна интерпретација појма	16
2.2. Теоријске претпоставке експерименталне архитектонске праксе	19
2.2.1. Архитектонски експеримент као проширење пројектантског поља	19
2.2.2. Експеримент: истраживање у уметности и пољу архитектуре	20
2.3. Историјске авангарде: теоријске платформе	22
2.3.1. Идеологија, култура и субјект	22
2.3.2. Архитектонске авангарде и идеологија: феномен руског конструктивизма	25
2.3.3. Теорија авангарде: два интерпретативна модела	28
2.3.4. Савремени приступи естетици историјских авангарди	32
2.3.4.1. Око дефинисања естетике и естетика архитектуре	33

2.3.4.2. Революција и уметност	38
2.3.4.3. Естетска револуција и политике естетике	40
2.3.4.4. Естетске авангарде	42
2.3.4.5. Естетско-архитектонске авангарде	43
2.4. Екскурс – избор студија случаја: радикални експерименти у авангардним архитектонским праксама	44
2.5. Студија случаја: Баухаус и авангардни модалитети	46
2.5.1. Баухаус: од синтезе уметничке праксе, преко архитектуре као тоталног уметничког дела (<i>Gesamtkunstwerk</i>), ка пракси свакодневног живота	47
2.5.2. Југословени на Баухаусу: продор авангарде у југословенски културални контекст	52
2.6. Студија случаја: <i>Зенит</i> и зенитистичке архитектонске праксе – радикално премештање искуства авангарде са Европе на Балкан	59
2.7. Закључне напомене: радикалност историјских авангарди	70

3. АРХИТЕКТОНСКЕ НЕОАВАНГАРДЕ

3.1. Теоријски дискурси о неоавангардама	71
3.1.1. Критичке интерпретације неоавангарде	72
3.1.2. Неоавангарде у архитектури: Архиграф и Суперстудио – две могуће илустрације	75
3.2. Типови експеримената у неоавангардама	78
3.2.1. Џон Кејџ: не идеја, не интенција, не уметност	79
3.2.2. Флуксус: деестетизација (у) уметности	81
3.3. Студија случаја: Black Mountain College – једна потенцијална анти-школска формација и случај архитектонског експериментисања Бакминстера Фулера	83
3.4. Студија случаја: Ситуационистичка интернационала	86
3.4.1. Друштво спектакла и критика модерног капиталистичког и потрошачког облика живота	88
3.4.2. Ситуационистичка интернационала – праксе урбаног лутања као отпор друштву спектакла	91
3.5. Неколико закључака о (оствареним) утопијама архитектонских неоавангарди	98

4. ЕКСЦЕНТНЕ ПРАКСЕ ПОСТМОДЕРНЕ И САВРЕМЕНЕ АРХИТЕКТУРЕ

4.1. Постструктурализам: теоријска антиципација постмодерне	101
4.1.1. Основни појмови структурализма и семиологије у архитектонском контексту	101
4.1.2. Постструктуралистички концепт <i>отворености</i> : од архитектонског дела до архитектонског текста	105
4.2. Постмодерно, постмодерност и постмодернизам	110
4.2.1. Постмодерна архитектура: теоријски оквир	114
4.2.2. Деконструкција: нестабилност центра и маргине	119
4.2.3. Место идеологије у постмодерној: потенцијална архитектонска субверзија у ери пост-идеолошког	122
4.3. Поставангардна архитектура: мета-интерпретација модернистичког и авангардног наслеђа	125
4.4. Апропријација и модуси присвајања у уметности и архитектури	127
4.5. Студија случаја: пројекти кућа Питера Ајзенмана као архитектонски постексперимент	130

4.6. Студија случаја: Александар Бродски – од постмодерних преко постексперименталних до савремених апропријацијских стратегија у архитектонском пројектовању	135
4.7. Постмодерна и деконструктивистичка архитектура <i>versus</i> постекспериментална архитектура: разграничење	139
4.8. Финални коментар: (не)могућност авангардног експеримента у актуелној архитектури – грађа за један интерпретативни модел	140

5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

5.1. Одлике авангардне и експерименталне архитектуре	147
5.2. Синтеза истраживања	149

ЛИТЕРАТУРА	155
ПРИЛОЗИ	175
ИЛУСТРАЦИЈЕ	175
ДИЈАГРАМИ	225
БИОГРАФИЈА АУТОРА	229
Изјава о ауторству	230
Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада	231
Изјава о коришћењу	232

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Истраживање чини пет поглавља, од којих се уочавају три карактеристичне целине: (I) *Историјске архитектонске авангарде*; (II) *Архитектонске неоавангарде* и (III) *Експресне праксе постмодерне и савремене архитектуре*.

У уводном поглављу се разматрају проблем и предмет истраживања, износе циљеви и задаци истраживања, дефинишу полазне хипотезе, дефинишу и описују научне методе истраживања у дискусију о научној оправданости истраживања у односу на очекиване резултате.

I Историјске архитектонске авангарде

Први део овог поглавља обухвата историјско сагледавање развоја модернизма, те уводну интерпретацију појма авангарде. Затим, начела модернистичке и авангардне архитектуре, а након тога следи дефинисање начела и одлика експерименталне архитектонске продукције и самог појма експеримента. Ово поглавље осветљава теорије, естетике, политике, идеологије авангарде у контексту модернизма. Овако постављене теоријске платформе се проверавају кроз одабране студије случаја.

II Архитектонске неоавангарде

Други део истраживања подразумева теоријски дискурс и критичку интерпретацију неоавангарди у архитектури и урбанизму. Поглавље скреће пажњу на утицај различитих типова експеримената у неоавангардама, у ери модерног капиталистичког и конзументског облика живота, на промене у приступу истраживању у архитектонским и урбанистичким праксама. Задате расправе повезују се са изабраним студијама случаја.

III Експесне праксе постмодерне и савремене архитектуре

Трећи део истраживања садржи теоријску анализу постструктурализма кроз интерпретацију отвореног дела и деконструктивизма у контексту архитектуре и архитектонског експеримента. Затим се теоретизује место идеологије у постмодерној, уз критичко преиспитивање наслеђе модернизма и авангарди. Кроз карактеристичне студије случаја испитују се постављени теоријски модалитети. Потом се излаже теоријска расправа о позицији авангарде након постмодерне – у доба савремености.

У првом делу закључка истраживања теоријски су конципиране и понуђене одлике архитектонске авангарде. Односно, понуђена је систематизација аксиома авангардне архитектонске праксе у дијахронијском и синхронијском смислу. У другом делу закључка су сумирани резултати претходног истраживања, дато је образложење у односу на основне претпоставке, образложено је како дисертација одговара на истраживачки проблем и приказан је шири теоријски и практични допринос рада. На концу су постављена истраживачка питања која сугеришу правац даљег истраживања.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Истраживање кандидата Бошка Дробњака представља оригиналну научну студију којом се феномени авангарде контекстуализују унутар конкретних друштвено-политичких оквира. У докторској дисертацији кандидат је остварио значајан научни допринос у научној области Архитектура и урбанизам, односно ужој научној области Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа. Истраживање се темељи на критичком захвату, интерпретацији и преиспитивању авангарде као појма који има дугу историју и на експерименту као истраживању кроз архитектуру и уметност, што уједно чини и фокус рада. Тежиште је на оним експерименталним, радикалним и експесним архитектонским праксама које су имале за циљ фундаменталну промену света, као и свакодневних облика живота у пољу друштвености.

Оригиналност истраживања произлази из тежњи ка дубљем и свеобухватнијем сагледавању, интерпретацији и систематизацији питања, проблема, расправа о авангарди у студијама архитектуре. Истраживање уочава потребу за ре-артикулацијом историјских авангарди, неоавангарди и експесних деловања у постмодерној и савременој архитектонској пракси. На тај начин се истраживањем увиђа једна специфична ситуација у актуелности у којој се популарни архитектонски бирои позивају на наслеђе историјских авангарди и у њима проналазе подстрек за своју актуелну продукцију. С тим у вези, појављује се потреба за ближим изучавањем феномена авангарди у контексту савремене архитектуре последњих деценија 20. и првих деценија 21. века. Стога, дисертација истражује начине и услове под којима се данас одређени елементи авангардног деловања појављују у архитектонској пракси.

Савременост дисертације препознаје се у избору актуелног проблема истраживања, а то је радикални обрт који се догодио унутар авангарде која је прешла пут од субверзивног феномена унутар модернизма до пацификованог статуса у постмодернизму и савремености. Радом се проблематизују статуси и функције авангарде у архитектури као специфичног поља артикулације целокупности људског живота и ближе теоријско одређење експеримента као прекорачења границе између архитектуре, уметности и свакодневнице.

Фундирана на детаљном и исцрпном изучавању и класификовању различитих аспеката феномена историјских авангарди, неоавангарди, поставангарди и питањима стутса авангарди у савремености, дисертација испољава оригиналност у јединственом приступу истраживања који се манифестује повезивањем теоријске, филозофске, психоаналитичке, књижевне, уметничке и других сфера у којима се препознаје потенцијал и открива аналогија са архитектонским дискурсом.

Као посебну вредност ове студије треба истаћи да је прикупљени и анализирани веома обиман и исцрпан материјал везан за специфичности авангардних феномена јединствен по свом садржају и структури и као такав представља значајну подлогу за даља истраживања.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Кандидат је у оквиру докторске дисертације користио веома обимну и исцрпну литературу и изворе из области историје, теорије и естетике архитектуре и уметности, са посебним фокусом на референце из области историјских авангарди, неоавангарди и постмодерне и савремене архитектуре и уметности. Избор, обим и квалитет библиографских јединица указује на то да је кандидат упознат са кључним теоријским ставовима, као и са релевантном материјом у области коју истражује, и да на одговарајући начин користи изворе за аргументацију својих ставова и извођење сопствених критичких и полемичких закључака.

Прва тематска група обухвата литературу која проблематизује примарна питања о начинима и категоријама, облицима и рефлексима помоћу којих се данас, у савремености, почетком двадесетих година 21. века, може говорити, писати, промишљати модерно доба, модерна, модерност и авангарде. Ова група имала је за циљ да преиспита историјске перспективе појмова модерности и авангарде као градивног дела у контекстуализацији тематског оквира дисертације о авангардној архитектури и њеној радикалној идеолошкој и политичкој улози. Она је коришћена за изношење теоријских интерпретација архитектонских, уметничких и културалних односа и разлика модерног доба, модерне, модернизма и феномена авангарди. Основне референце коришћене у оквиру ове групе су:

- Aleksić, Dragan ur. *Dada Jazz* (1922)
- Aleksić, Dragan ur. *Dada Tank*, No.1 (1922)
- Altiser, Luj. *Ideologija i državni ideološki aparati*. Loznica: Karpos, 2015.
- Аноним. „Архитектура“, *Zenit*, II, br. 13 (april, 1922): 24.
- Аноним. „Књиге Баухауса“, *Зенит*, VI, бр. 40 (април, 1926): без пагинације.
- Аноним. „Позориште ко-оп“, *Зенит*, V, бр. 37 (новембар/децембар, 1925): без пагинације.
- Аноним. „Трофеј – Тропхée“, *Зенит*, V, бр. 37 (новембар/децембар, 1925): без пагинације.
- Архитект П.Т., „Нови систем грађења“, *Зенит*, IV, бр. 34 (новембар, 1924): без пагинације.
- Birger, Peter. *Teorija avangarde*. Beograd: Narodna knjiga/Alfa, 1998.
- Bojanić, Petar i Vladan Đokić, prir. *Teorija arhitekture i urbanizma*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Arhitektonski fakultet, 2009.
- Bru, Sascha i Gunther Martens ur. *The Invention of Politics in the European Avant-Garde, 1906–1940*. Amsterdam & New York: Editions Rodopi BV, 2006.
- Bru, Sascha. *The European Avant-Gardes, 1905–1935: A Portable Guide*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2018.
- Crysler, Greig, Stephen Cairns i Hilde Heynen. *The SAGE Handbook of Architectural Theory*. New York: SAGE Publications Ltd., 2012.
- Curtis, William J.R., *Modern Architecture since 1900*. London: Phaidon Press, 1996.

- Голубовић, Видосава и Ирина Суботић. *Зенит 1921–1926*. Београд: Народна Библиотека Србије; Загреб: СКД Просвјета, 2008.
- Гројс, Борис. *Стил Стаљин*. Београд: Службени Гласник, 2009.
- Dženkins, Čarls. *Moderni pokreti u arhitekturi*. Београд: Грађевинска knjiga, 1990.
- Đurić, Dubravka i Miško Šuvaković ur. *Impossible Histories – Historical Avantgardes, Neo-Avant-Gardes, and Post-avant-gardes in Yugoslavia, 1918–1991*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2006.
- Eagleton, Terry. *Ideology, An Introduction*. London: Verso, 1991.
- Erjavec, Aleš ur. *Estetske revolucije i avangardni pokreti 20. veka*. Београд: Факултет за медије комуникације и Orion Art, 2016.
- Foster, Hal, Roslind Krauss, Yves-Alain Bois i Benjamin H.D. Buchloh. *Art Since 1900: Modernism, Antimodernism, Postmodernism*. London: Thames and Hudson, 2004.
- Frempton, Kenet. *Moderna arhitektura: Kritička istorija*. Београд: Orion Art, 2004.
- Fuko, Mišel. *Poredak diskursa*. Loznica: Karpos, 2019.
- Gidion, Zigfrid. *Prostor, vreme i arhitektura: razvoj nove tradicije*. Београд: Грађевинска knjiga, 2012.
- Harrison, Charles i Paul Wood ur. *Art in Theory 1900–1990, An Anthology of Changing Ideas*. Oxford, UK ; Cambridge, Mass., USA : Blackwell, 1993.
- Heynen, Hilde. *Architecture and Modernity: A Critique*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2000.
- Ignjatović, Aleksandar. *Jugoslovenstvo u arhitekturi 1904–1941*. Београд: Грађевинска knjiga, 2007.
- Institut für Auslandsbeziehungen. *Bauhaus* [izložbeni katalog povodom izložbe u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu 12. marta - 12. aprila 1981. godine i Galeriji grada Zagreba 12. maja – 12. juna 1981. godine]. Štuttgart: Institut za veze sa inostranstvom, 1981.
- Lisicki, El. *Arhitektura Rusije dvadesetih: rekonstrukcija arhitekture u Sovjetskom Savezu*. Београд: Orion Art, 2016.
- Mako, Vladimir. *Estetika – Arhitektura, knjiga 1: sedam tematskih rasprava*. Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду и Orion Art, 2005.
- Mako, Vladimir. *Estetika – Arhitektura, knjiga 2: kreativni proces između subjektivnog i opštedruštvenog estetskog značenja*. Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду и Orion Art, 2009.
- Marino, Adrijan. *Poetika avangarde*. Београд: Народна knjiga/Alfa, 1998.
- Мицић, Љубомир. „Београд без архитектуре“, *Зенит*, V, бр. 37 (новембар/децембар, 1925): без пагинације.
- Мицић, Љубомир. „Зенитозофија или енергетика стваралачког зенитизма. *No made in Serbia*“, *Зенит*, IV, бр. 26–33 (март/октобар, 1924): без пагинације.
- Micić, Ljubomir, Ivan Goll i Boško Tokin. *Manifest Zenitizma*. Zagreb: Biblioteka Zenit, 1921.
- Mouffe, Chantal. *On the Political*. London and New York: Routledge, 2005.
- Osborne, Peter. *The Politics of Time: Modernity and Avant-garde*. London: Verso, 1995.
- Perović, Miloš ur. *Istorija moderne arhitekture – antologija tekstova, 2b. Kristalizacija modernizma. Avangardni pokreti*. Београд: Архитектонски факултет, 2000.
- Perović, Miloš ur. *Istorija moderne arhitekture – antologija tekstova, Knjiga 3. Tradicija modernizma i drugi modernizam*. Београд: Архитектонски факултет, 2005.
- Perović, Miloš. „Doprinos zenitizma“, u *Srpska arhitektura XX veka*, 58–74. Београд: Архитектонски факултет Универзитета у Београду, 2003.
- Pođoli, Renato. *Teorija avangardne umetnosti*. Београд: Nolit, 1975.
- Rancière, Jacques. *Aesthetics and Its Discontents*. Cambridge, UK ; Malden, MA: Polity Press: Polity Press, 2009.
- Scruton, Roger. *The Aesthetics of Architecture*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1979.
- Šuvaković, Miško ur. *Bauhaus: Ex-Yu recepcija Bauhauusa*. Београд: Orion Art, 2018.

- Šuvaković, Miško. *Prolegomena za pojmovnik estetike, filozofije i teorije arhitekture*. Beograd: Orion Art, 2017.
- Vinterhalter, Jadranka ur. *Bauhaus – umrežavanje ideja i prakse*. Zagreb: Muzej suvremene umjetnosti, 2015.
- Winters, Edward. *Aesthetics and Architecture*. London: Continuum, 2007.
- Žižek, Slavoj. *The Sublime Object of Ideology*. London and New York: Verso, 1989.

Друга тематска група обухвата литературу која проучава појаву архитектонске неоавангарде, односно о оним архитектонским стратегијама које се функционалистичкој архитектури високог модернизма супротстављају трансгресивним оствареним, али и замишљеним (тима и идејним) визијама новог архитектонског наратива за конституисање новог друштва. Основне референце коришћене у оквиру ове групе су:

- Benjamin, Walter. *Selected Writings*, Vol. 2, Part 1, 1927–1930, ur. Michael W. Jennings, Howard Eiland i Gary Smith. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 1999.
- Buchloh, Benjamin H. D. „The Primary Colors for the Second Time: A Paradigm Repetition of the Neo-Avant-Garde“, *October*, No. 37 (1986): 41–52.
- Buchloh, Benjamin H. D. *Neo-Avantgarde and Culture Industry. Essays on European and American Art from 1955 to 1975*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2000.
- Cook, Peter. *Experimental Architecture*. New York: Universe Books, 1970.
- Coverley, Merlin. *Psychogeography*. Harpenden: Pocket Essentials, 2006.
- Debor, Gi. *Društvo spektakla*. Beograd: anarhija/blok 45, 2002.
- Denegri, Ješa. *Jedna moguća istorija moderne umetnosti: Beograd kao internacionalna umetnička scena 1965–1998*. Beograd: Društvo istoričara umetnosti Srbije, 1998.
- Díaz, Eva. *The Experimenters: Chance and Design at Black Mountain College*. Chicago: University of Chicago Press, 2014.
- Eco, Umberto. *Otvoreno delo*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1965.
- Голијанин, Алекса прир. *Градац*, темат *Ситуационистичка интернационала*, бр. 164–166 (2008).
- Hays, K. Michael. *Architecture Theory Since 1968*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1998.
- Hays, K. Michael. *Architecture's Desire: Reading the Late Avant-Garde*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2010.
- Knabb, Kurt ur. *Situationist International Anthology*. Berkeley: Bureau of Public Secrets, 2007.
- McDonough, Tom ur. *Guy Debord and the Situationist International: Text and Documents*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2002.
- Milohnić, Aldo. „Artvizam“, u *Teorije savremenog teatra i performansa*, 131–145. Beograd: Orion Art, 2014.
- Radović, Darko ur. *Tokyo Dérive – In Search of Urban Intensities*. Tokyo: IKI + flic studio co., 2013.
- Radović, Darko. *Subjectivities in Investigation of the Urban: The Scream, the Shadow and the Mirror*. Tokyo: IKI + flic studio co., 2014.
- Саболчи, Миклош. *Авангарда и неоавангарда*. Београд: Народна књига, 1997.
- Sadler, Simon. *Archigram: Architecture without Architecture*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2005.
- Sieden, L. Steven. *A Fuller View: Buckminster Fuller's Vision of Hope and Abundance for All*. Los Angeles: Divine Arts, 2012.
- Stojiljković, Danica i Aleksandar Ignjatović. „Towards an Authentic Path: Structuralism and Architecture in Socialist Yugoslavia“, *The Journal of Architecture*, Vol. 24, No. 6 (2019): 853–876, DOI: 10.1080/13602365.2019.1684973

Трећа тематска група обухвата литературу која се бави феноменом авангарде у постмодернизму и савремености, са партикуларним освртом на постексперименталну уметничку продукцију. Основне референце коришћене у оквиру ове групе су:

- Ajzenman, Piter. *O idealnom objektu arhitekture – izabrani tekstovi*. prir. Petar Bojanić i Vladan Đokić. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Arhitektonski fakultet, 2013.
- Bart, Rolan. *Književnost, mitologija, semiologija*. Beograd: Nolit, 1979.
- Бешлагић, Лука. *Постекспериментално и постмодерно: расправа о трансформацију и новој улози авангардног књижевно-језичког експеримента*. *Philological Studies*, Vol. 16, No. 2 (2018): 131–147.
- Bešlagić, Luka. *Teorije eksperimentalne tekstualne produkcije*. Beograd: Fakultet za medije i komunikacije, 2017.
- Bodrijar, Žan. *Simulakrumi i simulacija*. Novi Sad: Svetovi, 1991.
- Brodsky, Alexander i Ilya Utkin. *Brodsky & Utkin*. New York: Princeton Architectural Press, 2015.
- Burio, Nikola. *Relaciona estetika / Postprodukcija / Altermodernost*. Beograd: Fakultet za medije i komunikacije, 2020.
- Derrida, Jacques. *Of Grammatology*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 1998.
- Дос, Франсоа. *Историја структурализма 1. Поље знака 1945–1966*. Лозница: Карпос, 2016.
- Дос, Франсоа. *Историја структурализма 2. Напоље са знаком 1967. до данас*. Лозница: Карпос, 2019.
- Foster, Hal ur. *Postmodern culture*. London: Pluto Press, 1983.
- Foster, Hal ur. *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture*. Washington: Bay Press, 1983.
- Galilee, Beatrice. *Radical Architecture of the Future*. London: Phaidon Press, 2021.
- Grosz, Elizabeth. *Architecture from Outside*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2001.
- Groys, Boris. „Comrades of Time“, *e-flux journal*, No. 11 (2009): 1–11.
- Hill, Jonathan. *Actions of Architecture: Architects and Creative Users*. London, New York: Routledge, 2003.
- Jencks, Charles. *The Language of Post-Modern Architecture*. London: Academy Editions, 1987.
- Juvan, Marko. *Intertekstualnost*. Novi Sad: Akademska knjiga, 2013.
- Leach, Neil. *Architecture and Revolution: Contemporary Perspectives on Central and Eastern Europe*. New York: Routledge, 1999.
- Leger, Marc James. *The Idea of the Avant Garde And What It Means Today*. Manchester and New York: Manchester University Press, 2014.
- Majcen Linn, Olga. *Proizvodnja i recepcija subverzivnih oblika života/umjetnosti*, doktorska disertacija. Beograd: Univerzitet Singidunum u Beogradu, Fakultet za medije i komunikacije, 2021.
- Raunig, Gerald. *Umetnost i revolucija: umetnički aktivizam tokom dugog 20. veka*. Novi Sad: Futura publikacije, 2006.
- Roberts, John. *Revolutionary Time and the Avant-Garde*. London: Verso Books, 2015.
- Sloterdijk, Peter. *Kritika ciničnoga uma*. Podgorica: Cid, 2008.
- Štiks, Igor. *Aktivistička estetika*. Beograd: Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe, 2021.
- Tratnik, Polona. *Umetnost u savremenosti*. Beograd: Orion Art, 2018.
- Tschumi, Bernard. *Arhitektura i disjunkcija*. Zagreb: AGM, 2004.
- Vidler, Anthony. *The Architectural Uncanny*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1992.
- Vidler, Anthony. *Warped Space Art, Architecture, and Anxiety in Modern Culture*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2000.

- Велш, Волфганг. *Наша постмодерна модерна*. Сремски Карловци: ИК Зорана Стојановића, 2000.
- Virilio, Paul. *A Landscape of Events*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000.
- Wigley, Mark. *The Architecture of Deconstruction: Derrida's Haunt*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1995.

Избором литературе је потврђено изузетно прецизно разумевање обухвата проблема и феномена авангарди и тиме у суштинској мери научно подржано истраживање.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

У оквиру рада на докторској дисертацији кандидат Бошко М. Дробњак систематично је применио неколико научних метода истраживања, које омогућавају константну проверу научне заснованости постављених хипотеза. У првој фази, истраживање полази од избора и дефинисања проблема и предмета проучавања, а потом и њихове критичке интерпретације. Основне методе у овој фази су систематизација грађе, анализа примарних и секундарних извора и интерпретација података. Новина у односу на уобичајене методолошке поступке, јесте у постављеној компаративној, интертекстуалној и трансдисциплинарној методологији која је основа за општу метатеоријску расправу авангардних архитектонских пракси. Тако се истраживањем разматрају, анализирају и, коначно, синтетишу разнородне теоријске, филозофске, психоаналитичке, књижевне и друге уметничке сфере у којима се препознаје потенцијал и открива аналогија са архитектонским дискурсом. Метода анализе садржаја, која је спроведена приликом истраживања библиографских извора, подразумевала је и доношење конкретних закључака о предмету и проблему истраживања.

Ови закључци су током истраживања били у директној функцији потврђивања постављених хипотеза. Путем метода интерпретативне анализе дефинисан је историјски развој авангарде у теоријама уметности и архитектуре. Кроз компаративну анализу грађе расветљене су сличности и разлике у стратегијама и тактикама авангарди кроз историју. Потом су пажљиво дефинисани критеријуми за одабир студија случаја. Оваквим систематизовањем, различите и разнородне експерименталне архитектонске праксе посматране су на дисциплинарном и интердисциплинарном нивоу. Интердисциплинарни ниво био је усмерен на идентификовање релевантних подручја друштвено-хуманистичких наука и уметничких области инкорпорираних у архитектонски дискурс. Као оперативни метод у истраживању примењен је метод студије случаја, кроз који су анализирани одабрани примери историјских авангарди, неоавангарди, експерименталне постмодерне и савремене архитектонске праксе.

Резултати истраживања приказани су кроз сумирање и интерпретацију претходних теоријских поставки. Закључна разматрања засновају се на синтези, те су упоређена са постављеним хипотезама и основним теоријским платформама.

На основу наведеног, може се закључити да је примењена методологија истраживања обезбедила квалитетне истраживачке резултате, као и да су примењени научни методи омогућили адекватну проверу постављених хипотеза.

3.4. Применљивост остварених резултата

Остварени резултати дисертације кандидата могу се поделити у три групе: (1) интердисциплинарни критичко-теоријски допринос разумевању и постављању феномена авангарди у области архитектуре и урбанизма; (2) редефинисање појма „авангардно“ у оквиру

савременог архитектонског дискурса и пракси; (3) проблематизовање експерименталних приступа у ексцесним архитектонским праксама постмодерне и савремене архитектуре.

У складу са наведеним, ближи резултати истраживања јесу:

- Критичко сагледавање постојећих теоријских платформи авангардних, неоавангардних и постмодерних, те савремених архитектонских и уметничких пракси;
- Одређивање места експеримента у пољу архитектонских теорија и пракси авангарди, анализом конкретних аспеката авангардног архитектонског стваралаштва;
- Критичко разматрање односа између архитектонских авангарди и естетике као првенствено филозофске дисциплине, односно оног места где су ове архитектонске праксе имале за циљ не само репрезентацију света, већ и његову укупну трансформацију;
- Утврђивање сложених односа авангарди, политика и идеологија блиско повезаних са термином *естетске револуције*;
- Класификација и анализа најадекватнијих архитектонских примера за истраживане епохе. Ова фаза подразумева поређење и теоријску евалуацију особина, карактеристика и процеса конкретних авангардних архитектонских пракси у односу на успостављене параметре уметничко-архитектонске авангарде и естетско-архитектонске авангарде.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација Бошка М. Дробњака показује да кандидат поседује способност за самостални научни рад. На основу адекватно дефинисане теме и предмета истраживања кандидат је развио специфични методолошки поступак који је омогућио одговарајућу научну проверу претходно постављених хипотеза. На основу критичког прегледа добро одабране, обимне и разнородне литературе прецизно је дефинисао основне појмове и успоставио теоријски оквир истраживања, извршио је систематизацију и класификацију феномена авангарде у дијахронијском и синхронијском смислу на основу чега је успоставио аналитички апарат. Применом овог апарата кроз студију случаја адекватно изабраних подручја извео је релевантне закључке на основу којих је приказао међусобну зависност историјских авангарди и неоавангарди, као и обрта који се догодио у феномену авангарде од постмодерног доба и савремености, у коме се аутентична авангарда појављује искључиво као микро ексцес.

Кроз рад на дисертацији, кандидат је показао да поседује специфична знања из наведених научних области, демонстрирао вештину примене специфичних метода истраживања, и показао способност примене и интерпретације резултата.

Комисија је, на основу увида у целокупан рад изложен у докторској дисертацији као и на основу научно-истраживачких резултата, уверена да кандидат Бошко М. Дробњак поседује неопходна знања и способности за успешан самостални научни рад и да ће на тај начин доприносити развоју савремене теорије у области Архитектуре и урбанизма, односно уже научне области Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Научна оправданост, оригиналност и остварени резултати дисертације заснивају се на теоријском доприносу конституисања идеја и пракси архитектонских авангарди. У том контексту посебна вредност ове дисертације јесте интердисциплинарно умрежавање различитих и разнородних теоријских платформи за разумевање естетског, политичког, идеолошког дискурса експерименталних и радикалних авангардних архитектонских пракси. На тај начин, научна оправданост рада огледа се у унапређењу теоријских концепција авангардног архитектонског деловања сагледаног кроз његову историју и у савремености, затим новим теоријским приступима и разумевањима експерименталног архитектонског стваралаштва.

Оно што је новина и допринос ове дисертације јесте ближе дефинисање феномена неоавангарди и поставангарди у архитектонској сфери како у националном, тако и у интернационалном контексту, а који до сада нису на овај начин означавани ни разматрани. Затим, теоријско повезивање кроз паралелна критичка читања, аналогije и интерпретације свеобухватног разматрања феномена авангарде и то са архитектонског, уметничког, естетског, књижевног, социолошког, политичког, идеолошког и културалног нивоа истраживања, пружајући сложену слику за данашње, савремено посматрање феномена авангарде у архитектури. Истраживање конкретизује, препознаје и одређује кључне представнике класичних авангарди (између два светска рата) и послератних авангарди у архитектури (неоавангарде и поставангарде), као и критеријуме по којима се теоријски могу препознати ови архитектонски феномени.

Овако конципирано истраживање значајно доприноси проширењу знања из области историје, теорије и естетике архитектуре. Из тог разлога, дисертација посматра и познату, али – што је овде кључно – и мање обрађивану историјску грађу и архитектонске примере авангарде, иако сада из једног новог угла и друге теоријске позиције којом се сагледавају и тумаче различити аспекти авангардне и експерименталне архитектонске продукције. Значајан допринос истраживања јесте сагледавање авангардне архитектуре изван формалних оквира њене појавности и фокусирање на различите бочне критеријуме – кроз дискурсе идеологије и политике. Употребом наведених разнородних методолошких поступака, истраживање доприноси развоју и унапређењу стандардизованих метода примене историјских и теоријских поставки у архитектонској теорији и историографији.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Дисертација је концизно формулисана, научно заснована, представља заокружену истраживачку целину и испуњава критеријуме научног рада. Научни доприноси који су остварени у дисертацији представљају унапређење научних знања, имајући у виду да је на иновативан начин третирано питање феномена авангардне архитектонске праксе. Анализом, идентификацијом и синтезом релевантних аспеката у оквирима истраживаних области, кандидат успоставља оригинални, интегрисан, приступ формирању места авангарде у оквиру теорија архитектонских и урбанистичких пракси, односно даје одговор на питање на који начин радикална авангардна архитектура провоцира и изазива, мења и реорганизује свакодневни живот заједнице. На основу резултата истраживања добијених кроз научно испитивање, кандидат расветљава утицај

радикалног, експерименталног, субверзивног израза својственог авангардама, неоавангардама и поставангардама на развијање архитектонске мисли, идеја и пракси.

Сучељавањем теоријских платформи (историјске авангарде, неоавангарде, поставангарде и савременост) теоријски је конципирана позиција експеримента унутар поља архитектонске теорије и праксе успостављањем нове појмовне поделе на два типа авангарде: (1) уметничко-архитектонске авангарде и (2) естетско-архитектонске авангарде.

Истраживањем је формирана општа класификација авангардне и експерименталне архитектуре која поред технолошке, формалне, обликовне, утилитарне особености грађевине, посебну пажњу поклања сагледавању идеолошких, политичких, друштвених и културалних аспеката, решења и замисли. Тиме се доприноси учвршћивању новог теоријског сагледавања авангардне архитектуре као материјализованог текста културе.

Овако конципиран предмет истраживања представља новину и неистражену област проучавања у националном и интернационалном научном оквиру. С тим у вези, ово истраживање значајно доприноси пољу техничко-технолошких наука и области историје, теорије и естетике архитектуре и визуелних уметности и обнове градитељског наслеђа.

4.3. Верификација научних доприноса

Монографије, монографске студије, тематски зборници, лексикографске и картографске публикације међународног значаја (М 10)

Поглавље у тематском зборнику водећег међународног значаја (М14)

М14 Drobnjak, B. and Đukanović, Z. (2020). The Myth of Form. In M. Šuvaković & V. Mako (Eds.), *The Aesthetics of Architecture – Beyond Form. International Yearbook of Aesthetics, Volume 20* (pp. 119-129). Belgrade: University of Belgrade – Faculty of Architecture, International Association for Aesthetics, The Society for Aesthetics of Architecture and Visual Arts of Serbia. ISSN: 1402-2842

Радови објављени у научним часописима са SCI, SSCI или ANCI листе – радови објављени у научним часописима међународног значаја; научна критика; уређивање часописа (М 20)

Истакнути међународни часопис (М22)

М22 Nikolić, M., Drobnjak, B., Kuletin Ćulafić, I. (2020). The Possibilities of Preservation, Regeneration and Presentation of Industrial Heritage: The Case of Old Mint “A.D.” on Belgrade Riverfront, *Sustainability*, 12, 5264; DOI:10.3390/su12135264

Национални часопис међународног значаја (М24)

М24 Дробњац, Б., Николић, М. (2019). Баухаус и његова рефлексивност на формирање уметничких пракси на экс-југословенским културним просторима, *Архитектура и урбанизам*, 49, стр.7-17. UDK: 7.038.16 378.18(=163.3)(430)“1929/1934” DOI: 10.5937/a-u0-23898 COBISS.SR-ID: 282039820

Зборници међународних научних скупова (М 30)

Саопштење са међународног скупа штампано у целини (М33)

М33 Drobniak, B. (2019). Architecture as a textual phenomenon: Alexander Brodsky's architectural practices of appropriation. In Janković, N, Drobniak, B. and Nikolić, M. (Eds.), *Proceedings of the 21st International Congress of Aesthetics, Possible Worlds of Contemporary Aesthetics Aesthetics Between History, Geography and Media*, Beograd, 22–26 july. Beograd: University of Belgrade – Faculty of Architecture, 1698-1708, ISBN 978-86-7924-224-2

Уређивање зборника саопштења међународног научног скупа (М36)

М36 Janković, N, Drobniak, B., and Nikolić, M. (Eds.) (2019). *Proceedings of the 21st International Congress of Aesthetics, Possible Worlds of Contemporary Aesthetics Aesthetics Between History, Geography and Media*, Beograd, 22–26 july. Beograd: University of Belgrade – Faculty of Architecture.
ISBN 978-86-7924-223-5

М36 Janković, N, Drobniak, B., and Nikolić, M. (Eds.) (2019). *21st International Congress of Aesthetics, Possible Worlds of Contemporary Aesthetics Aesthetics Between History, Geography and Media, Book of Abstracts*, Beograd, 22–26 july. Beograd: University of Belgrade – Faculty of Architecture.

Радови у часописима националног значаја (М50)

Рад у врхунском часопису националног значаја (М51)

М51 Ротер Благојевић, М., Дробњак, Б., Николић, И. (2021). Прилог истраживању архитектуре дворског комплекса на Теразијама – Кнежев дворец (Стари конак) и Дворец за престолонаследника Михаила. *Наслеђе*, бр. XXII: 185–205. УДК 725.17(497.11)(091) DOI: 10.5937/nasledje2122185R

Рад у истакнутом националном часопису (М52)

М52 Drobniak, B. (2019). Architecture as a textual phenomenon: Alexander Brodsky's architectural practices of appropriation. *Serbian Architectural Journal*, 11, 531–542. ISSN: 1821-3952

Остали објављени некатегоризовани радови

- **2020.** Drobniak, B., and Šuvaković, M. (Eds.) (2020). 21st ICA Meets Popular Inquiry. *Popular Inquiry: The Journal of the Aesthetics of Kitsch, Camp and Mass Culture, Vol. 1/2020*, 66 pages. ISSN 2489-6748.
- **2019.** Janković, N., Nikolić, M., Drobniak, B. and Šuvaković, M. (Eds.) (2019). *100 Years of the Bauhaus – Contextualizations and Re-Contextualizations of the Bauhaus in the Yugoslav Art Space*, Belgrade: University of Belgrade – Faculty of Architecture and Goethe-Institut Belgrad, ISBN 978-86-7924-225-9 (двојезично српско-енглеско издање)

- **2019.** Nikolić, M., Drobnjak, B. and Janković, N. (2019). The Impacts of the Bauhaus on the Making of Yugoslavia's Architectural and Artistic Space. In Janković, N., Nikolić, M., Drobnjak, B. and Šuvaković, M. (Eds.), *100 Years of the Bauhaus – Contextualizations and Re-Contextualizations of the Bauhaus in the Yugoslav Art Space*, Belgrade: University of Belgrade – Faculty of Architecture and Goethe-Institut Belgrad, 41-63, ISBN 978-86-7924-225-9 (двојезично српско-енглеско издање)
- **2019.** Дробњак, Б. (2019). Приказ изложбе: 100 година Баухауса: Контекстуализације и ре-контекстуализације Баухауса у југословенском уметничком простору. *Архитектура и урбанизам*, 49, стр. 86-87.
- **2017.** Jovanović, P., Drobnjak, B., Kosović, M. (2017). Working process. In Z. Đukanović and F. Giofre (Eds.), *Belgrade in Plural*, Belgrade: Urban Planning Institute of Belgrade, 2017, pp: 48-55. ISSN 1451-5393
- **2016.** Arsallia, S., Drobnjak, B., Farhan, M., Yahya, Q., Soesman R., Trgovčević F. (2016) Resilient Vital Facilities. In J. Fokdal and C. Zehner (Eds.), *Resilient Cities, Urban Disaster Risk Management in Serbia, Report on the results of the case study research project*. Berlin: Urban Management Program, Technical University Berlin in collaboration with University of Belgrade, Faculty of Architecture, Master Program Integrated Urbanism, Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Ambero Consulting, Municipality of Obrenovac, pp: 149-157. ISBN 978-3-9812769-1
- **2016.** Arsallia, S., Drobnjak, B., Farhan, M., Yahya, Q. (2016). Protect Vital Facilities: Health and Education. In J. Fokdal and C. Zehner (Eds.), *Resilient Cities, Urban Disaster Risk Management in Serbia, Report on the results of the case study research project*. Berlin: Urban Management Program, Technical University Berlin in collaboration with University of Belgrade, Faculty of Architecture, Master Program Integrated Urbanism, Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Ambero Consulting, Municipality of Obrenovac, pp: 57-62. ISBN 978-3-9812769-1
- **2015.** Дробњак, Б. (2015). Унапређење отпорности виталних функција Обреновца на примеру здравствених установа. У Р. Чолић, М. Маруна, Д. Родић-Миловановић, К. Лаловић (ур.), *Интегрални урбани пројекти за управљање ризику од поплава у Обреновцу. Каталог изложбе завршних радова генерације студената 2013/2014*. Београд: Универзитет у Београду Архитектонски факултет. / Drobnjak, B. (2015). Increasing Resilience of Vital Facilities in Obrenovac – Case Study of Health Facilities. In R.Čolić, M. Maruna, D. Rodić-Milovanović, K. Lalović (Eds.), *Integrated Urban Projects for Flooding Risk Disaster Management in Obrenovac. Final Works' Exhibition Catalogue: Generation of Students 2013-2014*. Belgrade: University of Belgrade, Faculty of Architecture, str./pp.:32-36. ISBN 978-86-7924-153-5

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу прегледа и анализе дисертације кандидата Бошка М. Дробњака, Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одобреном темом, да испуњава научне критеријуме и пружа допринос ужој научној области Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа, кроз успостављање научних основа за разумевање примарних аспекта експерименталне, радикалне, субверзивне и ексцесне

архитектонске праксе које су имале за циљ целокупну промену света, као и свакодневних облика живота у простору друштвености. Дисертација има одлике критичке анализе праксе и поетичких теорија архитектуре у односу на интер- и трансдисциплинарну теорију уметности. Примена резултата овог истраживања је могућа у сфери теорије архитектуре и односи се како на успостављање места авангарде у оквиру теорија архитектонских и урбанистичких пракси, тако и на теоријско конципирање начина на које радикална авангардна архитектура провоцира и изазива, мења и реорганизује свакодневни живот људске заједнице.

Кандидат је способен за самостални научно-истраживачки рад, што потврђује његово научно-истраживачко искуство стечено кроз рад на самој дисертацији, развијано учешћем на међународним и домаћим радионицама, и верификовано научним радовима из области историје, теорије и естетике архитектуре и визуелних уметности и обнове градитељског наслеђа који су публиковани у међународним научним часописима и презентовани на међународним конференцијама. У складу са наведеним, Комисија предлаже Наставном и научно-уметничком већу Архитектонског факултета да се докторска дисертација под називом „Авангардне архитектонске праксе: експеримент као естетичка и политичка категорија“, кандидата Бошка М. Дробњака, мастер инжењера урбанизма и регионалног развоја, прихвати, изложи на увид јавности и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 10.05.2023. године

Чланови Комисије

др Александар Игњатовић, председник Комисије
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета

др Зоран Ђукановић, члан Комисије
редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета

др Марко Николић, члан Комисије
ванредни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета

др Ирена Кулетин Ђулафић, члан Комисије
доцент Универзитета у Београду, Архитектонског факултета

др Миодраг Шуваковић, члан Комисије
редовни професор Факултета за медије и комуникације, Универзитета Сингидунум у Београду